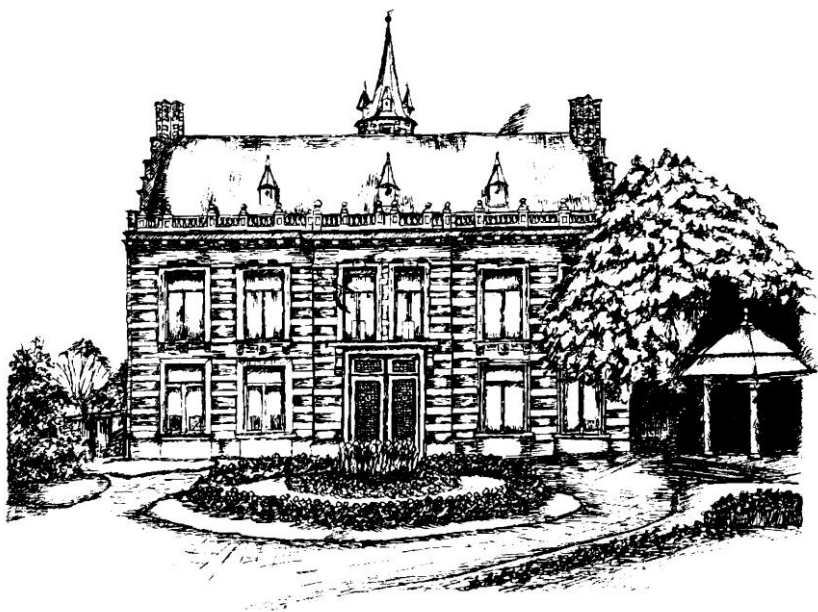

Driemaandelijks tijdschrift
Jaargang XXXIII nr. 1 – 2015
Afgiftekantoor Turnhout 1
Erkeningsnr. P708501
www.taxandriavzw.be

PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Taxandria Nieuws

*Ledenblad van Taxandria,
Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige
Kring van de Antwerpse Kempen v.z.w.*

Inhoud

Woord vooraf	1
Jaarprogramma	2
Lezing 5 februari: Alva's Raad van Beroerten	3
Lezing 3 maart: 'De Triomf van de Heilige Kerk'	5
Verslag stadswandeling De Groote Oorlog in Turnhout	6
Verslag lezing door Sam Van Clemen: Turnhout tijdens WO I	8
Voordracht dhr. Peter Coupé als nieuw bestuurslid	11
Fotoverslag bezoek arbeidershuis van 60 jaar terug	12
Boekvoorstelling De Tweede Wereldoorlog in Turnhout. Het fotoalbum van Kolonel Newton	21
Heruitgave MN7	15
Transcriptie 'Hertoch van Cleyn-Egypten'	16
Even opfrissen: 25, 50, 75, 100, ... jaar geleden	17
Twee vondsten i.v.m. de Eerste Wereldoorlog in Turnhout	24
Overlijdens	28
In memoriam dhr. Jos Huybreghts	29
Medewerking aan "Op handen gedragen"	33
Expo: De andere verbeeld / Verbeeld gevaar	34
Boekbespreking: 40 jaar Jeugdcentrum Wollewei	35
Boekbespreking: religieus leven in Turnhout tijdens de Eerste Wereldoorlog	37
On(t)roerend erfgoednieuws	40
Erfgoed in de media en op het internet	41
Opnieuw archief geïnventariseerd	45
Archief van De Warande overgedragen aan het Stadsarchief	46
Voorwerp (voorlopig?) onbekend nummer 6	47

Woord vooraf

Allerbeste Taxandrialid,

Vooreerst wil ik, in naam van het Taxandriabestuur, u en uw familie een weldoend 2015 toewensen, met mooie warmmenselijke momenten, in het goede gezelschap van al wie u lief is. Wij willen daar als Kring graag een klein steentje toe bijdragen...

Voor dit jaar willen we u trakteren op een ruim aanbod aan activiteiten en publicaties. Maar liefst vijf uiteenlopende historische lezingen, een voorjaarsuitstap en de cultuurmarkt vormen de vaste ingrediënten. De uitsmijter van 2015 vormt ongetwijfeld de nocturne aan de vooravond van de zomer. Een vereniging of kring in de strikte zin van het woord impliceert dat losse individuen zich verbonden voelen door een gemeenschappelijke interesse of een welbepaald doel. Daarom is het meer dan aangewezen om elkaar ook daadwerkelijk opnieuw te ontmoeten of voor het eerst met elkaar kennis te maken. We kunnen ons hiervoor geen betere locatie bedenken dan dat wat ons verbindt: ons geliefde Taxandriamuseum en museumtuin. Hou deze data - die u op de volgende bladzijde kan vinden - zeker vrij in uw agenda.

In 2015 trachten we - nog meer dan voorbije jaren - naar buiten te treden en zo veel mogelijk geïnteresseerden te laten kennismaken met onze werking. Folders en (multi)media kunnen daarbij wel helpen, maar het is vooral de mond-tot-mondreclame door (tevreden?) leden die een wervingscampagne kan doen slagen. We merkten dat een Taxandria Jaarboek of een nieuwsbrief op het salontafeltje of keukentafel aanleiding gaf tot een verkennend gesprek, enthousiasme en tenslotte een nieuw lidmaatschap. De rol die u hierin kan spelen is voor ons van onschatbare waarde. Alvast bedankt voor alle *ambassadeurs* die ons hierbij willen helpen!

Bert Hendrickx
Voorzitter

Jaarprogramma 2015 (noteer alvast in uw agenda)

- Donderdag 5 februari: dhr. Sander Wassing over de Raad van Beroerten en Turnhout.
- Dinsdag 3 maart: dhr. Harry de Kok en dr. Marcel Gielis, lezing rond het schilderij 'De Triomf van de Heilige Kerk' (1620) (locatie: Begijnhofkerk) Deze activiteit past in het kader van de tentoonstelling "De andere verbeeld / Verbeeld gevaar". Een samenwerking met de Vrienden van het Begijnhof, Kerkwerk Multicultureel Samenwerken vzw, Erfgoedcel Noorderkempen en TRAM 41.
- Voorjaarsuitstap (datum en bestemming nog onbekend).
- Zondag 26 april, Erfgoeddag met als thema 'Erf!'.
- Woensdag 29 april: Dr. Eline Van Onacker, elitevorming binnen Turnhoutse en Kempische boerengemeenschappen in de vijftiende en zestiende eeuw. Vooraf vindt de Algemene Vergadering plaats.
- Vrijdag 5 juni: nocturne in de tuin van het Taxandriamuseum met geleid bezoek aan de vernieuwde opstelling (uitsluitend voor leden).
- Zondag 13 september: Cultuurmarkt aan de Warande van 10.00 tot 17.00 uur. De Open Monumentendag vindt die dag ook plaats.
- Dinsdag 22 september: prof. dr. em. Els Witte, Het Verloren Koninkrijk, Het harde verzet van Belgische Orangisten tegen de revolutie 1828-1850, met focus op de Antwerpse Kempen
- Woensdag 9 december: Harry de Kok, Herinneringen aan een wereldberoemd Turnhoutenaar, Paul Janssen

De lezingen vinden plaats op de zolder van het Taxandriamuseum, Begijnenstraat 28, 2300 Turnhout in samenwerking met TRAM41.

Aanvangsuur van de lezingen is 20.00 uur. Iedereen is welkom, de toegang is gratis.

De aankondiging van deze lezingen gebeurt ook via e-mail (wanneer u uw mailadres doorgaf aan taxandriavzw@gmail.com), affiches, Facebook, de lichtkranten die aan het station en op de Grote Markt staan, Uit in Turnhout, de Nieuwsbrieven van TRAM41 en Cultuurbeleid...

Lezing door dhr. Sander Wassing op donderdag 5 februari: Alva's Raad van Beroerten. Zestiende-eeuwse beeldenstormers uit Turnhout veroordeeld door de 'Bloedraad' (1568)

Op donderdag 5 februari om 20.00 uur zal dhr. Sander Wassing een lezing houden op de zolder van het Taxandriamuseum, Begijnenstraat 28.

In de zomer van 1566 raakten de gemoederen overal in de Nederlanden oververhit. De Beeldenstorm greep razendsnel om zich heen en het Habsburgse bewind in Brussel wankelde op haar grondvesten. Een antwoord van koning Filips II kon niet uitblijven: hij stuurde zijn belangrijkste generaal, de hertog van Alva, met een leger om orde op zaken te stellen. Eenmaal aangekomen in Brussel stelde Alva een speciale rechtbank samen om de beeldenstormers op te sporen en te bestraffen: de Raad van Beroerten. De onrust anno 1566 is ook aan Turnhout niet ongemerkt voorbij gegaan. Commissarissen namens de 'Bloedraad' bezochten de stad in 1568 en tekenden hun verslag op. Hun bevindingen zijn tegenwoordig in het Rijksarchief Brussel terug te vinden. Tijdens de lezing wordt uitgebreid stilgestaan bij deze en andere vragen: wat was de Raad van Beroerten? Hoeveel personen uit Turnhout zijn er door de Raad van Beroerten veroordeeld? Wat hadden zij misdaan?

Ets van de Beeldenstorm in een kerk, 1566, Reinier Vinkeles, 1786

Aan de hand van illustraties wordt deze indrukwekkende geschiedenis beschreven en geanalyseerd.

Ets, Alva zit de Spaanse Bloedraad voor, 1567, anoniem, 1677 - 1679

Vijf jaar geleden besloot dhr. Sander Wassing de richting geschiedenis te volgen aan de Universiteit Leiden. Gedurende de eerste drie jaar van de studie oriënteerde hij zich breed: hij volgde vakken in de antieke oudheid, de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd. Zijn bachelor scriptie schreef hij over Alva's Raad van Beroerten.

Sinds augustus 2013 is hij afgestudeerd en werkzaam als freelance historicus. Hij organiseert lezingen, schrijft artikelen en verricht archiefonderzoek. Daarnaast is hij als onderzoeker werkzaam voor de Erasmus Universiteit Rotterdam. Momenteel analyseert hij hypotheek van plantagehouders uit het achttiende-eeuws Suriname en Frans Guyana.

Lezing door dhr. Harry de Kok en dr. Marcel Gielis op dinsdag 3 maart: schilderij 'De Triomf van de Heilige Kerk' (1620)

Voormalig stadsarchivaris Harry de Kok en professor em. Marcel Gielis geven dinsdag 3 maart 2015 om 20 uur een lezing over het schilderij 'Triomf van de Heilige Kerk' (1620). De lezing is een organisatie van Taxandria en vindt uitzonderlijk plaats in de **BEGIJNHOFKERK** op het begijnhof van Turnhout.

Deze themalezing past in het kader van de brandend actuele tentoonstelling **“De andere verbeeld / Verbeeld gevaar”**. Dit is een tentoonstelling over de verbeelding van ‘de andere’ in de christelijke kunst. De tentoonstelling schenkt voornamelijk aandacht aan de beeldvorming over de Jood, de zwarte, de ketter, de Turk en de katholiek, tussen 1450 en 1750 (zie verder in deze nieuwsbrief).

Dit schilderij van de Antwerpse School dat tot de collectie van het Begijnhofmuseum behoort, vormt het perfecte aanknopingspunt met het Turnhoutse luik van de tentoonstelling dat zoekt naar 'de andere'.

Dit werk dat gelinkt wordt aan de Mechelse rederijkerskamer *De Peoene* past volledig binnen het (contra)reformatorische verhaal van religieuze onverdraagzaamheid. Dit uit zich in vele iconografische details.

De Vrienden van het Begijnhof lieten nog recent dit schilderij (houten paneel) en de lijst restaureren. Bovendien werd er een *climaframe* aangebracht zodat dit werk voortaan in perfect klimatologische omstandigheden kan getoond worden.

Verslag stadswandeling De Groote Oorlog in Turnhout

Op zondagmiddag 7 december trotseerden 27 moedige leden het koude en regenachtige weer om een stadswandeling te maken doorheen de Turnhoutse binnenstad met als thema de Eerste Wereldoorlog. Gib Van der Celen leidde ons vakkundig en goed voorbereid rond. Na een korte algemene geschiedenis van de jaren 1910 en een Turnhoutse projectie, vatten we de wandeling aan richting de Otterstraat waar aan Het Gevolg – waar zich vroeger De Spiegel bevond – o.a. het verhaal van burgemeester Victor Van Hal, Ward Hermans en het activisme werd verteld. Aan de Pieter de Nefstraat hoorden we het snode vluchtplan van pater Jules Vermeiren s.j. die de Duitse bezetter hiermee voor schut zette. Ook de rol die Alphonse Versteyleen -die in de Herentalsstraat woonde- tijdens de oorlog vervulde, kwam aan bod. De uiteenzetting werd doorspekt met authentieke en vaak pakkende dagboekfragmenten van Turnhoutenaren aan het front. Verhalen of feiten werden kracht bij gezet met grote afbeeldingen uit WOI.

Het werd tijd om even te schuilen in de Sint-Pieterskerk. Gib vertelde ons meerdere anekdotes over de dodendraad ofwel de elektrische draadversperring aan de Belgisch-Nederlandse grens, met passeur Jozef Bax en zijn passeursraam. Ook Notaris Louis Dierckx en zijn vier zonen aan het front, net zoals het overlijden van pater Frans Prinsen werden vermeld. Een bezoek aan de kapel voor de gesneuvelden en een bespreking van twee glasramen rondten dit bezoek af.

Via de Gasthuisstraat, met een vergaderplaats van Amicitia, het verhaal van de Duitsers die Turnhout binnenkwamen en de vele duizenden vluchtelingen naar Nederland, kwamen we aan in de Renier Sniedersstraat waar zich vroeger het Hulp- en Voedingscomité bevond.

Aan de Warande waar zich vroeger het oud ziekenhuis bevond, werd het doeltreffende beleid van de gasthuiszusters besproken, net zoals een smeug verhaal van een politieagent die op zoek moest naar een 'onvindbare' lichtekooi...

De wandeling eindigde met een bezoek aan het monument van Jozef Simons en uiteraard het monument van de gesneuvelden aan het Zegeplein. Gib benadrukte in de wandeling vooral het menselijke aspect van deze donkere periode. En hij slaagde hierin op een voortreffelijke wijze!

Enkele verkleumden gingen zich nadien nog even opwarmen aan de open (gas)haard in café Sint-Pieter... Een waardige afsluiter van een geslaagde namiddag. Hartelijke dank, Gib!

Verslag lezing door Sam Van Clemen: Turnhout tijdens de Eerste Wereldoorlog

Taxandria wou niet achterblijven bij de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog en organiseerde een wandeling door de stad met Gib Van der Celen als gids. Bovendien loopt er een tentoonstelling in het Museum van de Speelkaart, Kartonnen Wapens. En dan kwam Sam Van Clemen, de specialist ter zake uit eigen huis, op 11 december 2014 een lezing geven voor een bomvolle zaal in ons eigen museum.

Voorzitter Bert Hendrickx leidde hem in met een brief van Fons Van Hoeck, oud-strijder uit onze stad, verzonden op 30 juni 1916 vanuit het front en handelend over de situatie in zijn stad.

Sam vertelde met veel beeldmateriaal over het dagelijks leven in Turnhout, dat in 1914 ca. 25.000 inwoners telde. Het was uitgesproken katholiek, met een Franstalige burgerij en als tenoren burgemeester Victor Van Hal, Eerste Schepen en Brepols-directeur François du Four en deken Adams, leidende figuur van de katholieke arbeidersbeweging en van het Davidsfonds. In 1916 mocht hij kardinaal Mercier ontvangen.

Aan de vooravond van de oorlog was België neutraal en had het forten laten bouwen rond Antwerpen, in beton, maar niet gewapend.

Op 1 augustus werd het leger opgeroepen. Turnhout had nog geen kazerne. De gemobiliseerden vertrokken met de trein. De boeren moesten hun beste paarden afgeven, eerst aan het Belgisch leger, daarna aan het Duitse. Door de stormloop op de banken zaten deze snel zonder cash geld.

In Turnhout werd weinig gevochten en weinig vernield, in Retie en Leuven des te meer. Bij ons vielen slechts twee doden, een Duitse verkenners en een Turnhoutse vrouw.

Veel inwoners vluchtten uit en via Turnhout naar Nederland, o.a. naar Uden. De bekendste vluchteling die in onze stad gevat en naar Duitsland gebracht werd, was Paul-Henri Spaak.

Na de verwoesting van de forten rond Antwerpen, vluchtte het leger begin oktober naar de IJzer.

Op 8 oktober werd Turnhout bezet. Burgemeester Van Hal werd gegijzeld. Na zijn vrijlating vluchtte hij naar Teteringen, waar hij in 1918 overleed. Du Four volgde hem meteen op en bleef burgemeester tot 1932.

De Duitse kolonel Drimborn verbleef in het huis van Van Hal en voerde de verplichte identiteitskaart in, die we nu nog altijd hebben. Geregeld hielden de Duitsers een parade op de Markt, o.l.v. gouverneur-generaal von Bissing, die ook de papierfabrieken bezocht. Turnhout kreeg naast zijn eigen bestuur ook nog een Duits. Er logeerden heel wat Duitse soldaten, die ofwel op verlof kwamen van het front ofwel de grens met Nederland moesten bewaken.

De Duitsers bouwden langs het kanaal de Dodendraad, om te beletten dat jonge mannen via Nederland naar Engeland en zo naar het Belgisch leger vluchtten en om de smokkel te controleren. Deken Adams moest de mensen waarschuwen voor het elektrocutiegevaar.

Toch raakten “passeurs” erdoor met plooiaders. Sommigen hadden een “Passierschein”, o.a. Fanny Diercxsens-Aubergé, voorzitter van het Turnhoutse Rode Kruis en van de kantschool. Ze bracht vluchtelingen en toekomstige soldaten over de grens en bezorgde inlichtingen aan regeringsleider Charles de Broqueville, maar in mei 1916 werd ze verraden en naar een gevangenis in Duitsland gebracht. Sommige dorpen zoals Ravels lagen geïsoleerd boven de draad. De Duitsers hadden hem recht getrokken, om draad uit te sparen.

Baarle-Hertog was niet bezet. Er werd in 1915 een zend- en ontvangpost gebouwd, die in verbinding stond met het IJzerfront en informatie van de Duitse zeemacht en van de Zeppelins overseinde.

Om de hongersnood te milderen, werd een comité opgericht. Dit deelde bloem, aardappelen, peulvruchten en vlees uit. Dagelijks stonden mensen in lange rijen aan te schuiven aan het gebouw met Amerikaanse vlag in de Renier Sniedersstraat.

Want miljoenen kilo's bloem kwamen uit Amerika, met Duitse goedkeuring. Zij werkten er aan mee, om te verhinderen dat hun imago nog zou

verslechteren en dat Belgen zouden sterven van de honger. Franki, directeur van de Société Générale, was landelijk de baas hiervan en zo de machtigste man in bezet België. En op de Botermarkt, nu Zegeplein, werden dagelijks 3.000 broden verkocht, die uit Nederland ingevoerd werden. Elk gezin had recht op één brood per gezinslid per week.

Over dat hulpcomité is nog geen studie verschenen, hoewel er een uitvoerig archief bestaat. Dit wordt een karweitje voor Sam. Net zoals een studie over het activisme in Turnhout. Want ook de Raad van Vlaanderen heeft een enorm archief.

De Turnhoutse fabrieken Brepols, Van Genechten etc. moesten voor de Duitsers werken, maar lagen geregeld stil, o.a. van mei 1917 tot november 1918, omdat ze zonder grondstoffen zaten en niet mochten uitvoeren naar Nederland en Engeland.

In 1917 voerden de Duitsers de verplichte arbeid in. 105 van de 250 opgeëiste Turnhoutenaars gingen in Duitsland werken, maar kwamen levend terug.

De Activisten hadden ook een afdeling in Turnhout, met Frans Jacobs als vertegenwoordiger van de Raad van Vlaanderen. Ze hadden ook een afdeling voor Volksopbeuring, een tegenhanger van het Voedselcomité dat Belgisch gezind was. Bekende Activisten zoals August Borms en René De Clercq kwamen spreken in zaal De Spiegel in de Otterstraat, waar ook de zgn. onafhankelijkheid van Vlaanderen werd goedgekeurd.

De Eerste Wereldoorlog betekende ook de doorbraak van de voetbal-sport, met de voorloper van het huidige KVT.

Op 11 november verlieten de 3. à 4.000 Duitsers vreedzaam onze stad, maar op het college hadden ze wel vernielingen aangebracht. Woningen van activisten werden beschadigd door de lokale bevolking.

Van de Turnhoutse frontsoldaten waren er 131 gesneuveld, 9 %. Dat was ook het landelijk gemiddelde. Hun namen staan op het monument op het Zegeplein, dat in 1922 werd ingehuldigd in aanwezigheid van prins Leopold, de latere koning.

De spreker concludeerde dat de bevolking dank zij de ligging aan de Nederlandse grens niet erg geleden heeft onder vier jaar oorlog en bezetting. Wel hadden vele families een gesneuvelde soldaat te betreuren.

Tot slot nog een aanbevolen boek waarin heel deze lezing uitvoerig verteld wordt over 241 pagina's: Sam Van Clemen, Turnhout tijdens de Eerste Wereldoorlog, Uitgeverij Brepols, 2004.

Jef Abbeel

Voordracht dhr. Peter Coupé als nieuw bestuurslid

Op de bestuursvergadering van 17 december werd dhr. Peter Coupé voorgedragen als bestuurslid van Taxandria. De officiële goedkeuring volgt nog tijdens de Algemene Vergadering van 2015.

Peter is gehuwd met Barbara Verwaest, is vader van twee kinderen, Tim en Sherline en woont in Turnhout.

Als meester in de beeldende kunsten (Koninklijk Academie voor Schone Kunsten, Antwerpen) is hij leerkracht aan de kunstafdeling van het Heilig Graf. Bovendien is hij beheerder van de Collectie Heilig Graf. Zo werkt hij nauw samen met de

Kanunnikessen van het Heilig Graf om het erfgoed van 350 jaar aanwezigheid van de zusters in Turnhout veilig te stellen voor de volgende generaties. Regelmatig treedt de Collectie naar buiten. Zo deden ze vorig jaar nog mee aan een zeer geslaagde editie van Erfgoeddag en werkten ze mee aan de tentoonstelling Project-I. We zijn opnieuw verheugd een geëngageerd bestuurslid te mogen verwelkomen!

Fotoverslag bezoek arbeidershuis van 60 jaar terug

Dhr. Rob Cornelissen nam op zaterdagvoormiddag 29 november een kleine veertig Taxandrialeden zestig jaar terug in de tijd. In drie groepen leidde hij ons rond in zijn unieke arbeiderswoning in de Grimstedestraat van ongeveer honderd jaar oud. De rijwoning staat er nog intact zoals zijn grootouders er leefden. Enkele sfeerbeelden...

Boekvoorstelling De Tweede Wereldoorlog in Turnhout. Het fotoalbum van Kolonel Newton

Op 24 september 2014 is het precies 70 jaar geleden dat Turnhout werd bevrijd door troepen van de 49ste Britse 'Polar Bear' Division. Het is een verjaardag die passend wordt gevierd. De eerste herdenking van de bevrijding vond al plaats op zondag 23 september 1945, een jaar na de feiten dus. Tijdens een gemeenteraad in open lucht op de Grote Markt werden de twee commandanten van de bevrijdingstroepen, de kolonels Newton en Eykin, uitgeroepen tot ereburgers van de stad. Als cadeau kregen ze een fotoalbum aangeboden van Turnhout tijdens de Tweede Wereldoorlog. Tien jaar geleden bezorgde de familie van kolonel Newton een digitale kopie. Dit boek is de bewerkte uitgave hiervan. De 130 geselecteerde beelden zijn alle van commentaar voorzien en ingedeeld in vier chronologische hoofdstukken: De Achttiendaagse Veldtocht, De Duitse Bezetting, De Bevrijding en De Nasleep. Het geheel wordt voorafgegaan door een inleiding over kolonel Newton als 'Town Major' en ereburger van de stad. Burgemeester Eric Vos schreef het voorwoord.

Auteur Sam Van Clemen (°1970) voorstellen aan Taxandriëden hoeft niet meer. Eerder publiceerde hij bij Brepols Publishers Turnhout tijdens de Tweede Wereldoorlog (2003), Het Verleden Verteld (2010) (beide samen met Harry de Kok) en Turnhout tijdens de Eerste Wereldoorlog (2004).

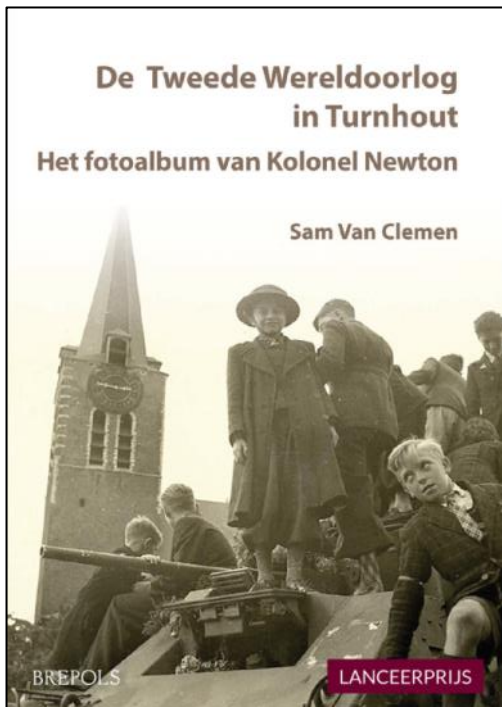

Foto Ton Wiggeraad – Laatste Nieuws

In 2010 publiceerde Jacques Boone, zeer gewaardeerd bestuurslid van Taxandria, een boeiende studie over het clandestiene zendstation MN 7 in Baarle tijdens de Eerste Wereldoorlog. Midden vorig jaar verscheen een Franse vertaling van dit werk. Door een stijgende vraag naar deze informatie besloot bestuurslid Jacques Boone in eigen beheer een Nederlandstalige versie opnieuw uit te geven.

De publicatie brengt het relaas van het Belgisch draadloos militair radiostation opgericht in het Belgisch enclavedorp Baarle-Hertog en dit tot grote woede van de Duitsers. Paul Goldschmidt was de eerste commandant van het station, dat gekend was onder de roepletters "MN 7". Hij vertrok naar het IJzerfront in april 1917. Ingenieur Jozef Boone volgde hem op en leidde het station tot in 1919.

Dit boek met 120 pagina's en 181 afbeeldingen is te bestellen via email: mn7radio@gmail.com

Transcriptie ‘Hertoch van Cleyn-Egypten’

De hogeboren heer hertog Andries hertoge van Cleyn Egypten en zijn volk bezoekt de vrijheid van Turnhout in oktober 1445.

Stadsarchief Turnhout, Schepenregister, boek ‘650’, folio 37 verso

Ter inleiding:

In 1420 werd ene Andreas, ‘Hertoch van Cleyn-Egypten’, samen met zijn honderd mensen en veertig paarden tellende groep in Deventer vorstelijk onthaald op brood, bier, wat handgeld en andere aalmoezen. Het is voor zover bekend de eerste vermelding van de verschijning van deze reizigers in Nederland. Met hun doorreisvisa konden deze vroeg-moderne Europese arbeidsmigranten in veel delen van Europa op enige sympathie en een tijdelijke verblijfplaats rekenen.

Uit het schepenregister van de stad Turnhout blijkt dat een soortgelijke groep in 1445 de vrijheid van Turnhout bezocht :

Allen ende enen iegeliken die desen iegenwoirdigen brief sellen sien oft horen lesen guete met kennisse der waerheit. Wy scepenen ende gesworenen der vriheyte van Turnhout doen cont ende kenlyc dat die hogeboren heer hertog Andries, hertoge van Cleyn Egypten als hi hem noemt [] synen volke, in ons vriheyte van Turnhout gewyst heeft ende hebben hen redelyc ende orbaerlyc bewesen soudē daer omme vriendelyc alle goeden luden daer die voirs heren Andries hertoge voirs met synen voirs volk toecomen sal dat sy hier by verlich ende onbelet laten varen ende te geladen om des heilichs christen geloeve wille ende om aen haer te verdienen dat aflaet dat na uutwisinge hunne brieve daer toe gegeven is van Pauwsen ende Cardinalen met uwer gave ende gunsten hem te hulpen te comen op dat u Almechtige God voir u tytelyc goet weder geve dat ewige goet.

Des torkonden hebben wy scepenen ende gesworenen der vriheyte voirs den segel ten boetscapen der selver vriheyte aen desen brief doen hangen int jaer ons heren xiiii C xlv v dage in octobri.

Jef Van den Bergh

Even opfrissen: 25, 50, 75, 100, ... jaar geleden

- In 1140, 875 jaar geleden, werd de eerste bidplaats van de norbertijnerabdij van Postel geconsacreerd.
De opvang van de reizigers was een grote taak van de kleine gemeenschap, net zoals het ontginnen van de heidegronden.
- In maart 1240, 775 jaar geleden brengt Hendrik II, hertog van Brabant een bezoek aan Turnhout.
- Op 2 februari 1315 kwam hertog Jan III naar de Vrijheid Turnhout om er enkele weken te verblijven. Van hier vertrok hij naar Antwerpen om enige dagen nadien terug te keren naar Turnhout.
- Misschien moeten we de stichting van het Begijnhof in de 13de eeuw situeren, maar de eerste vermelding ervan vinden we terug in 1340. Het zijn nog maar eens Maria van Gelre en haar zuster Johanna van Brabant die hun stempel op de Turnhoutse geschiedenis zetten door belangrijke giften te doen aan dit Begijnhof.

- 1665, 350 jaar terug, was een architecturaal vruchtbaar jaar voor Turnhout. De paters Minderbroeders startten met de bouw van een klooster, achter het zogenaamde Patersplein. In dat jaar werd ook de nieuwe kerk in het Begijnhof gebouwd. Toen waren er maar liefst 200 begijnen.
- In 1740 nam keizerin Maria-Theresia het bestuur van de Oostenrijkse Nederlanden over. Karel van Lorreinen (Lotharingen) werd er landvoogd.
In dat jaar kreeg de Sint-Pieterskerk een nieuw hoofdaltaar, uitgewerkt door Walter Pompe en biechtstoelen (zie foto) van P.J. Van Bourscheit II.

- In 1790, 225 jaar geleden schreef toondichter Robson zijn bekende 'Marsch van Turnhout'. Op 11 januari van dat jaar werden de 'Etats Belgique Unies' uitgeroepen.

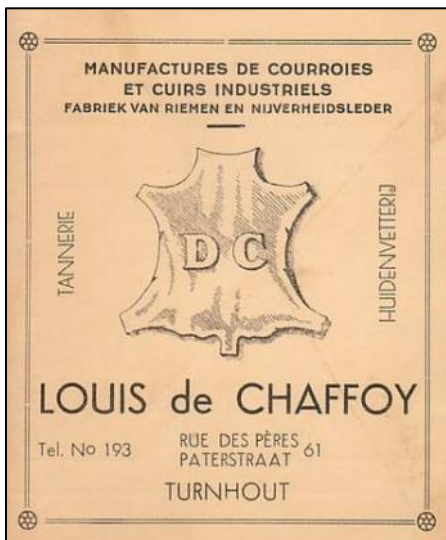
- Rond 1815 begint Jaak Brepols met zijn eigen productie van populaire prenten.
- Op 16 maart 1815 werd Willem I koning van de Verenigde Nederlanden (zie foto). Hij geeft het 'Département des Deux Nethes' de benaming 'Provincie Antwerpen'. Door de samenvoeging der Nederlanden gaat de Franse afzetmarkt verloren. De productie van Turnhoutse tijk wordt hierdoor meer dan gehalveerd.
- In 1840 werd de steenweg op Diest aangelegd.

- In het oude stadhuis bevond zich een steen met daarop '1840 Nivellement +27 m'. Deze steen wordt nog steeds bewaard in het nieuwe stadhuis. De *Dépôt de la Guerre*, voorloper van het Nationaal Geografisch Instituut kreeg de opdracht om de *Nivellement Général* of Algemene Waterpassing uit te voeren. Het referentievlak E.A.W. + 0.00 is gedefinieerd als *het gemiddelde van het eerste laagwater van springtij volgend op een nieuwe en volle maan bepaald uit waarnemingen van 01/03/1834 tot 31/08/1853 aan de (toenmalige) peilschaal van het loodswezen in de Handelshaven van Oostende*.
- In 1840 hadden de Parijse hospitalen 800.000 echels nodig. Vandaar dat er vele echelkwekerijen in en rond Turnhout bestonden, zoals in de Liereman of de vennen in het noorden van Turnhout.
- Er was in het midden van de 19de eeuw een serieuze smokkel van Engelse waren, waarvan de invoer verboden was. Er werden op 6 februari 1840 in Turnhout maar liefst 70 wagentjes in beslag genomen, volgeladen met Engelse waren. Ze kwamen van Baarle-Nassau, Bladel, Reusel, Lommel en andere plaatsen van Bataafs Nederland.

- In 1865, 150 jaar geleden, wilde men bij de opening van de spoorlijn Turnhout-Tilburg grootse verbroederingsfeesten organiseren. Deze werden echter uitgesteld omwille van een cholera-epidemie. In Tilburg, dat toen 17.671 inwoners had, sterven daarbij 43 mensen.
- In 1865 werd de leerlooierij de Chaffoy in de Patersstraat opgericht. Descamps richtte in hetzelfde jaar in Beerse een mechanische steenbakkerij op.
- In 1890 werd Korsendonk eigendom van E. Glenisson-Versteylen.
- Op 26 februari 1890 werd in Turnhout Victor Avonds geboren als zoon van een schoenmaker. Victor was beeldhouwer en meester-meubelmaker. Vanaf 13 november 1922 werd hij leraar in de tekenschool Turnhout in vervanging van Napoleon Daems.
Het Taxandriamuseum bezit twee werken van zijn hand: een straatbeeld in harde witte steen van Onze-Lieve-Vrouw, afkomstig van de hoek van de Schoolstraat en de Baron du Fourstraat. Voorheen stond er een beeldje uit 1928. In 1944 waren Duitse soldaten in een nabijgelegen school ingekwartierd. Bij hun aftocht namen zij het mee. Men vond het stukgeslagen terug in de buurt van het station. Beeldhouwer Vic Avonds vervaardigde er in 1945 een nieuw. Het beeld werd gans het jaar verlicht. In de meimaand werd het versierd en had er een hulde plaats.

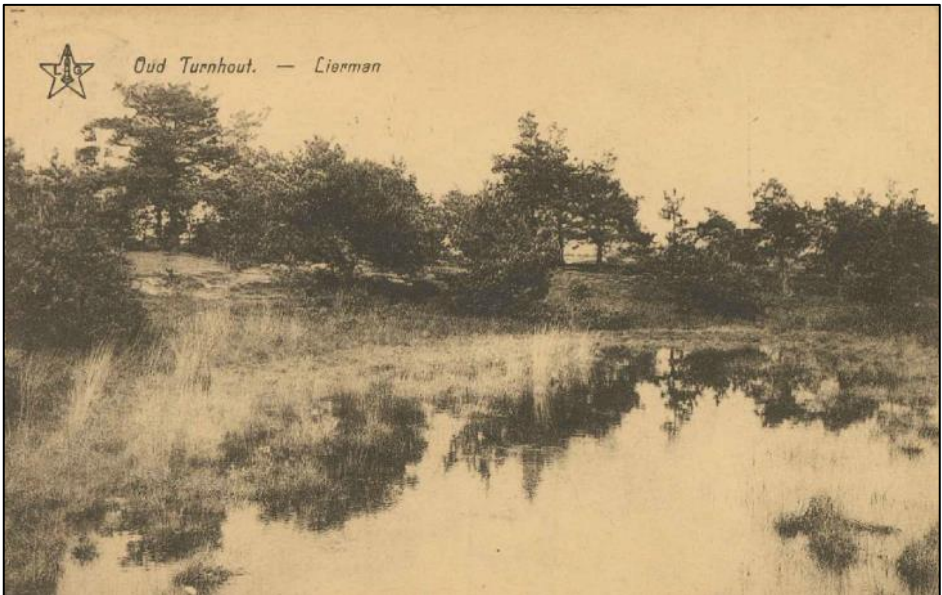
Het tweede beeldje is een 'jonge Congolees' uit ebbenhout op een stenen sokkel. Dit werd door het stadsbestuur in 1973 aangekocht.

- 100 jaar geleden, tijdens de Eerste Wereldoorlog vonden meerdere gebeurtenissen plaats. Op 1 januari 1915 werd Nieuwjaar door de bevolking amper gevierd. Door de bezetters gebeurde dit daarentegen heel luidruchtig door onder invloed van de drank overal in de stad vreugdeschoten te lossen. Naast voedsel waren toen ook de brandstoffen schaars. Steenkool, petroleum en cokes bleven de hele tijd schaars. Op 7 januari werd een arrondissementeel Hulp- en voedingscomité met hoofdzetel in Turnhout opgericht. Op 15 januari vonden grootschalige opeisingen door de Duitse bezetters plaats. Op één dag verzamelden ze 66.475 kg kolen, 21 karren hout, 178 pakken kaarsen, 7.478 kg stro en 3 roosters. Op 30 januari kwam Gouverneur-generaal von Bissing ter ore dat de grensbewaking in Turnhout niet meteen waterdicht is. Om die reden bezocht hij de stad. Hij stapte eerst af voor de woning van voormalig burgemeester Van Hal (nu de woning van de Kreischef). Later inspecteerde hij de bezettingstroepen op de Markt.

- Vanaf het einde van februari 1915 werden op de Botermarkt in de befaamde Kemelskooi (het huidige Zegeplein) dagelijks gemiddeld 3.000 uit Nederland ingevoerde broden verkocht. De broden werden door de Nederlanders tot aan de grens gevoerd, waar ze werden overgeladen in Poppel in een tramwagon, die de vracht naar Turnhout bracht. Elk gezin had recht op één brood per week per gezinslid. Elke verkoop werd aangeduid op een broodkaart.Op 6 februari 1915 liet burgemeester Du Four aan de directeur-generaal van de post te Antwerpen weten dat de postdiensten opnieuw zullen worden georganiseerd. Drie dagen later opende het Kreispostamt zijn deuren in het Postgebouw op de Markt. Het eerste hoofd was een Duitser, Weiland, omdat de postmeester zich nog steeds in Nederland bevond. Er waren alleen Duitse postzegels van 3,5, 10 en 25 ct. te koop (met een extra toeslag). De brieven mochten alleen worden gepost in de bus van het kantoor zelf.

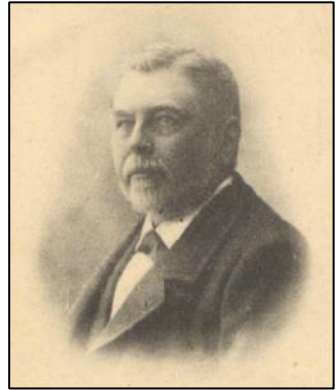
De afzender moest steeds zijn naam en adres op de omslag vermelden en zijn brief ongeopend laten voor de censuur. In de brieven mocht niets worden geschreven over de militaire toestand en briefwisseling met Nederland blijft verboden.

- In 1940, 75 jaar geleden, werden in het Sint-Elisabethziekenhuis 986 zieken verpleegd.
- Op 19 januari 1940 organiseerde IJscclub Olympia een schaatsdemonstratie ten bate van Winterhulp. De leden van Winterhulp hielpen met de verkoop van de kaarten, die aan 150 BEF per stuk verkocht worden.
- De gemeentelijke eigendom 'De Liereman' werd als landschap geklasseerd door het KB van 8 maart 1940. Zo werd maar liefst 167 ha natuurgebied beschermd.

Postkaart van de Lier(e)man, 1927

- Op 26 maart 1940 overleed notaris Albert Van Genechten.
- In 1965, 50 jaar geleden, startte de Jeugdclub Kempen, later de Wollewei.
- In hetzelfde jaar werd het oude gasthuis in de Warandestraat afgebroken.
- 25 jaar geleden, in 1990, plaatste Roel d'Haese het monumentaal beeldhouwwerk Montezuma op de binnenplaats van het Kasteel.

- Op 4 januari 1990 overleed Michel Roymans, zaakvoerder van "Frans Roymans".
- Op 25 januari vernielde een storm de oude pannenfabriek in de Dombergstraat.
- Op 2 februari werden de laatste gebrandschilderde ramen van de Sint-Pieterskerk gerestaureerd

- Op 30 maart heropende het Nationaal Museum van de speelkaart in een fabrieksvleugel van de voormalige papier- en speelkaartenfabriek gebr. Mesmaekers, later Keuppens-Leysen.
- Op 17 februari werd het nieuwe Looypad voor het eerst ingewandeld.
- Op 1 maart kregen de Jasper Van Kinschotstraat en Professor Devochtstraat hun naam.

*Bert Hendrickx met dank aan
Willy Van Sprengel en Erik Adriaensen*

Twee vondsten i.v.m. de Eerste Wereldoorlog in Turnhout

Merkwaardig is wel dat maar liefst acht namen zowel op deze gedenksteen als op de gedenksteen voor de gesneuvelde oud-leerlingen van het Sint-Victor (zie foto hieronder) staan, nl. J. Coveliers, F. Cremers, J. Dierckx, L. Huybrechts, J. Moers, L. Somers, J. Verheyen en J. Verrees. Verder onderzoek moet uitwijzen waar deze personen werkelijk zijn afgestudeerd...

Weet u nog soortgelijke gedenkstenen staan in Turnhout? Heeft bijvoorbeeld de voormalige Rijksmiddelbare school, in de volksmond de "commoyenne" in de Begijnenstraat ook zo'n monument (gehad)? Alle info is welkom.

Op de website www.forumeerstewereldoorlog.nl las ik een oproep van dhr. Frankie Van Rossem naar meer informatie over dit insigne "Angestellter des Zivilkommissars Turnhout". Dit teken van ca. 5cm groot werd gedragen door de personeelsleden van de betreffende dienst op de werkkledij of burgerkledij, wanneer ze geen uniform droegen.

Velen van deze ambtenaren kwamen ook uit de Duitse burgerlijke administratie. De herkomst is wat onduidelijk en zou uit een inboedel uit het Antwerpse komen, mogelijk een soort van 'souvenir' die bij de bevrijding werd 'gevonden'.

Het burgerlijk bestuur, de zgn. *Zivilverwaltung*, was belast met het dagelijks bestuur in België. In de provincie lag de eindverantwoordelijkheid bij de voorzitter van het burgerlijk bestuur, de *Präsident der Zivilverwaltung*. Voor de provincie Antwerpen waren dat J. Strandes (1914-15), J. Sthamer (1915-16) en senator Schramm (1916-18). Hieronder stonden de arrondissementen die bestuurd werden door een burgerlijk commissaris, de *Zivilkommissar*. Zo waren in Turnhout de volgende personen Zivilkommissar: Sahrer vo Sahr in 1915, Von Lethold in 1916, Jantzen in 1918. Hun hoofdplicht was te zorgen voor een vlotte bevoorrading van voedsel en brandstoffen.

Twee voorbeelden: op 6 november 1915 kreeg burgemeester du Four van von Sahr de opdracht te verhinderen dat uit de stad nog aardappelen zouden worden uitgevoerd. Op 25 juni 1916 verbood hij de verkoop van volle melk, behalve aan zieken en instellingen die kinderen onder de zes jaar verzorgden.

De burelen van het *Zivilkommissariat* bevonden zich in maart 1916 in het huis van Desomer - Van Genechten in de Nieuwstraat (de latere Victor van Halstraat, aan de noordkant van de Grote Markt)

Voordien was er sprake van een levering van kasten en tafels voor deze dienst in de Graatakker. Waarschijnlijk gaat het hier over ofwel het huis van arrondissementscommissaris M. Dierckx-Boone op de Graatakker, waar zich ook vanaf mei 2015 een *Soldatenheim* bevond, ofwel het huis van De Somer op de Graatakker, waar zich de *Ortskommandantur* bevond. In oktober 1916 was er sprake van een *Zivilkommissariat* in de Warandestraat.

Foto Stadsarchief Turnhout, Affiche
1916_09_23

Bert Hendrickx

349

Bekendmaking.

Er biedt zich gelegenheid door het verzamelen van houtvruchten zich aanzienlijke winsten te verschaffen.

Door de bevoegde ambten (Vestings proviantambt Antwerpen voor het distrikt van het vestingsgouvernement, proviantambt Mechelen voor de militaire omschrijving Mechelen, proviantambt Turnhout voor de militaire omschrijving Turnhout) worden voor goede en gezonde waar, van ten minste middelmatigen aard en hoedanigheid betaald :

voor eikelen	M.	14.—	de 100 kg.
„ wilde kastanjen	„	11.—	„ „
„ beukennoten	„	45.—	„ „
„ lindezaden in openlucht gedroogd of kunstmatig gedroogd	„	140.—	„ „

De prijzen verstaan zich vrij bevoorradingsambt. De vruchten kunnen door de verzamelaars of bij de bevoorradingsambten zelf afgegeven worden, bij deze slechts met hoeveelheden van minstens kg. 25, ofwel bij de Burgemeesters, welke deze zooveel mogelijk in eenen keer, op kosten der verzamelaars aan het bevoegd Bevoorradingsambt zullen verzenden. De Bevoorradingsambten zullen de boven vermelde prijzen aan de afleveraars uitbetalen.

Antwerpen, den 23 September 1916.

Der Präsident der Zivilverwaltung
SCHRAMM,
Senator.

Overlijdens

Afgelopen maanden werd ons melding gemaakt van enkele overlijdens die betrekking hebben op enkele dierbare leden of personen die belangrijk waren voor de regio Turnhout.

E.H. **Frans Kerstens** (°Essen, 15 maart 1930) overleed op 14 november 2014 in het Sint-Elisabethziekenhuis in Turnhout. Hij werd priester gewijd in Mechelen op 26 december 1955. In 1967 werd Kerstens onderpastoor van de parochie Onze-Lieve-Vrouw Middelares in Turnhout. Op 7 september 1975 werd hij er pastoor. Vanaf 1 januari 2005 werd pastoor Kerstens benoemd tot 'meewerkend priester' van de parochie.

De uitvaartdienst vond plaats op 22 november in 'zijn' Onze-Lieve-Vrouw Middelareskerk. Nadien werd hij begraven in het familiegraf in Essen-Centrum.

Op 16 december 2014 overleed te Heverlee-Leuven pater **Louis Sterkens** s.j.. Hij werd geboren in Sint-Lenaerts op 4 april 1920. In 1939 trad hij in bij de Jezuïeten en werd tot priester gewijd in Maastricht in 1951.

De meesten onder ons kennen hem als eerste pastoor van de pinksterparochie. De kerk werd al in 1961 in opdracht van rector Henri Crombé opgericht. Pas in 1968 werd het een parochiekerk. Tot nu toe waren er drie pastoors: pater Louis Sterkens, met assistentie van Edmond Versmissen als onderpastoor; daarna pater Jos Peeters en nu pater Bert Rosseels, die enkele jaren geleden ook tot kapelaan van de Begijnhofkerk werd benoemd.

In naam van het Taxandriabestuur bieden we de families onze oprechte deelneming aan en wensen we hen veel sterkte.

In memoriam dhr. Jos Huybreghts

Op 14 november overleed dhr. Jos Huybreghts op 92-jarige leeftijd. Velen onder ons kenden hem als een geëngageerd Turnhoutenaar die lid was van meerdere kerkelijke en vaderlandslievende verenigingen.

Al vele decennia was hij (bescherm)lid van onze Kring.

Jos zal nog decennia in het collectief geheugen van Turnhout blijven als politiek gevangene tijdens de laatste jaren van de Tweede Wereldoorlog.

Jos Huybreghts werd geboren in Turnhout op 7 september 1922 als zoon van Jos en Martha Boel. Al op 16-jarige leeftijd stapte hij in de handelszaak van zijn ouders op de hoek

van de Grote Markt (voorheen Victor van Halstraat) en de Patersstraat. In dit voorname hoekpand, gekend als 'Den Engel', bevond zich een goed draaiende drogisterij en een glashandel.

In mei 1940 werd Jos (nog net geen 18 jaar) opgeroepen om naar Frankrijk te gaan en zich aan te melden bij het Belgisch leger. Twee jaar later trad hij in dienst als vrijwillige ambulancier, leraar en verpleger bij het Rode Kruis.

Vanuit het verzet (o.a. als secretaris van het Kempisch Legioen) hielp Jos een werkweigeraar vluchten, maar werd hiervoor verraden. Op 22 mei 1944 werd hij gearresteerd en gevangengezet in de Begijnenstraat in Antwerpen. Van daaruit werd hij in afschuwelijke omstandigheden overgebracht naar het concentratiekamp Buchenwald. Na een halve maand werd hij overgeplaatst naar het Kamp Ellrich. Hier kon hij aan de ergste dwangarbeid ontsnappen door als verpleger in te staan voor de verzorging van medegevangenen. Toen in april 1945 dit kamp - door de terreinwinst van de geallieerden - werd ontruimd, werd Jos in een open wagon naar het concentratiekamp van Oranienburg gedeporteerd, om enkele weken later, op 5 mei 1945, in Schwerin bevrijd te worden.

Een persoonlijke getuigenis van deze gruwel is te lezen in het artikel 'Naziterreur in de kampen', geschreven door Jos Huybrechts en Paul Baeten in het boek 'De laatste getuigen. Vlamingen over hun Tweede Wereldoorlog' (Jens Franssen, Manteau, 2005).

Zijn thuiskomst in Turnhout op 23 mei 1945 nam legendarische vormen aan. Met de boerentram kwam hij in de Stationsstraat aan. Hij werd onder massale belangstelling in stoet via de de Merodelei naar zijn ouderlijk huis in de Patersstraat vergezeld. Op <http://www.erfgoedbanknoorderkempen.be/erfgoed/938-jos-huybrechts-terug-uit-het-concentratiekamp> vindt u van dit pakkende moment een kort filmfragment.

Foto uit de privéverzameling van Jos Huybrechts bij zijn thuiskomst, met zicht op het bevlagde hoekhuis 'Den Engel' en de Patersstraat.

Na de Tweede Wereldoorlog nam Jos Huybrechts zijn vroegere werk in de drogisterij opnieuw op. In de adressengids van 1952 stond hij vermeld als 'glazenmaker'. Het was in deze periode dat de zaak tot volle wasdom kwam en hij met mevr. Lucienne Verrees huwde. Het huwelijk werd gezegend met twee zonen: Jos (Junior of Tsjokke) en Luc.

In 1970 overleed vader Jos, zodat de handelszaak door Jos werd geerfd en werd overgebracht naar de Baron du Fourstraat 7. In het midden van de jaren 1970 werd 'Den Engel' verkocht en wilden ontwikkelaars het slopen en vervangen door appartementen. Om dit te voorkomen werd in het najaar van 1975 een voorlopige procedure voor de bescherming van het hoekhuis opgestart. 'Den Engel' werd in 1976 als monument beschermd. Dit kon het deels afgebroken en vervallen pand niet redden. Doordat 'Den Engel' te bouwvallig was, werd het in 1979 gedeclasseerd en in 1980 gesloopt 'als een gevaar voor de voorbijgangers en een schandaal voor de Markt'.

Voor het behoud van het Mariabeeld moest eveneens hard gevochten worden. De toenmalige schepen Tony Depreeuw en enkele vertegenwoordigers van de Patersstraat zoals Huybreghts, Bauweraerts, Prinsen, Verachtert, Versteylen en Verelst konden met een notarisakte aantonen dat de 'buurt' de rechtmatige eigenaar van het beeld was. Zijn bekommernis voor het Turnhoutse erfgoed heeft Jos er toe aan gezet om lid te worden van de Geschied- en Oudheidkundige Kring Taxandria, waar hij decennialang beschermlid van was.

Foto 06227-07 van stadsarchief Turnhout toont Jos bij de redding van het Mariabeeld, beter gekend als den Engel.

Vanaf de jaren 1970 engageerde Jos zich (opnieuw) in vaderlandslievende verenigingen en zette hij zich ook daadwerkelijk in voor Scouts Sint-Frans in de Schoolstraat, die dringend op zoek was naar degelijke lokalen.

Na zijn pensionering in 1986, besteedde hij een groot deel van zijn tijd als 'manusje van al' in de Sint-Pieterskerk. Hij diende missen en verzichtte meerdere klussen. Vanaf 1972 werd Jos lid van de Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van de Heilige Rozenkrans. Jos was sinds het vertrek van Louis Goris als knaap diegene die het hele jaar door zorg droeg voor het Maria-altaar in de kerk en bovendien instond

voor de voorbereidingen van het jaarfeest en processie in oktober. Tot enkele jaren terug kweet hij zich plichtsgetrouw en in volle christelijke overtuiging van deze taken.

De gruwel van de Tweede Wereldoorlog kon Jos Huybreghts nooit vergeten. Hij was van mening dat in de toekomst dit soort waanzin kon voorkomen worden door de herinnering aan de concentratiekampen levendig te houden. Hij trachtte dit ook in daden om te zetten als (ere)voorzitter van de Vriendenkring der Politieke Gevangenen van Dora en Commando's vzw en de uitbouw van een indrukwekkend archief. Op quasi elke herdenkingsplechtigheid van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog was hij present. Na elke 11-novemberplechtigheid in het Turnhoutse stadhuis, tijdens de receptie, maakte hij er een punt van om met de aanwezige jeugd een babbeltje te maken en hen te bedanken voor hun aanwezigheid. Jos beseftte nauwelijks welke blijvende indruk hij op deze jongeren maakte...

Een belangrijk tijdsdocument waaraan Jos meewerkte was de documentaire 'Zes getuigen vertellen hun verhaal' in september 2011. Jan Verheyen van de Turnhoutse communicatiedienst en Inge Lenaerts van de dienst Toerisme deden een interview met Jos en vijf andere overlevenden van de Tweede Wereldoorlog. Deze gesprekken werden verwerkt in een beklijvende documentaire met authentieke filmbeelden, foto's en muziek.

Enkele maanden geleden ging zijn gezondheidstoestand dusdanig achteruit dat hij op 15 april werd opgenomen in het rusthuis 't Smeedeshof in Oud-Turnhout. Na een korte ziekenhuisopname in het AZ Turnhout campus Sint-Elisabeth overleed Jos Huybreghts op 14 november 2014.

De zeer druk bijgewoonde uitvaartdienst vond plaats op vrijdag 21 november 2014 in de Sint-Pieterskerk.

Wij wensen de kinderen, kleinkinderen, de familie en allen die hem een warm hart toedragen veel sterkte bij het verwerken van dit verlies.

Bert Hendrickx

Bron:

Harry de Kok en Sam Van Clemen, Turnhout tijdens de Tweede Wereldoorlog, Turnhout, 2003.

<http://www.gazetvanturnhout.be/geschiedenis/taxandria/turnhout-275-jaar-den-engel/>

<http://www.hetbezemklokje.be/publicaties/artikels/2014/verwenen-engel.htm>

<http://www.schillebeeckx.be/page.asp?lanque=NL&docid=176282>

De rouwrede gebracht door dhr. Jos Huybreghts jr bij de uitvaart kan u nalezen op
<http://www.taxandriavzw.be/wordpress/?p=745>

Nieuwsbrief Taxandria 1, 2015

Medewerking aan “Op handen gedragen”

Vlaanderen kent een rijke proces-
siecultuur. Processies zijn niet
enkel liturgische of devotionele
praktijken. Ze hebben ook een pu-
blieke en sociale waarde in de
openbare ruimte. Het met proces-
sies verbonden cultureel erfgoed is
erg verscheiden en omvat immate-
riële, roerende en documentaire
elementen.

In 2013 besloten LECA (Landelijk
Expertisecentrum voor Cultuur van
Alledag vzw), CRKC (Centrum
voor Religieuze Kunst en Cultuur
vzw) en KADOC-KU Leuven (Documentatie- en Onderzoekscentrum
voor Religie, Cultuur en Samenleving) hun expertise te delen.

Het inventariseren van alle bestaande en verdwenen processies vormt
een basisvoorwaarde voor een efficiënte en gerichte zorg voor
processie-erfgoed. Via een brede online bevraging willen bovenstaande
organisaties nu voor het eerst alle processies in Vlaanderen in kaart
brengen en de bestaande gegevensreeksen aanvullen, actualiseren en
verfijnen. Zij riepen hiervoor de hulp in van Taxandria om alle proces-
sies die vandaag, maar ook vroeger, plaatsvonden in Turnhout op te
lijsten en kort te beschrijven.

Expo: De andere verbeeld / Verbeeld gevaar in de Begijnhofkerk en het Begijnhofmuseum

De “Andere verbeeld / Verbeeld gevaar” is een reizende tentoonstelling over de verbeelding van ‘de andere’ in de christelijke kunst. De tentoonstelling schenkt voornamelijk aandacht aan de beeldvorming over de Jood, de zwarte, de ketter, de Turk en de katholiek, tussen 1450 en 1750.

De tentoonstelling is een erfgoedproject van KMS (Kerkwerk Multicultureel Samenwerken vzw). De meeste kunstwerken komen uit Vlaamse kerken en abdijen. Het schilderij ‘De Triomf van de Kerk’ behoort tot de collectie van het Begijnhofmuseum en vormt het aanknopingspunt met het Turnhoutse luik van de tentoonstelling

dat zoekt naar ‘de andere’ in het museum. Taxandria organiseert een lezing rond dit kunstwerk (zie elders in deze nieuwsbrief).

De wisselwerking tussen de reproducties die zijn opgenomen in de tentoonstelling, de prachtige in-situ kunstwerken en de moderne vormgeving die verwijst naar hedendaagse beeldvormingsapparaten, zorgt voor een ‘andere’ ervaring.

De ‘andere’ werd altijd al verbeeld: in oude beschavingen, in miniaturen van vroeger, in religieuze kunst en vandaag – meer dan ooit – in de media. Media kunnen stereotypes snel en gemakkelijk verspreiden en ze op die manier nog versterken. Gelukkig kunnen die ze ook ontkrachten. Het is dus heel belangrijk hoe ‘de andere’ in beeld komt.

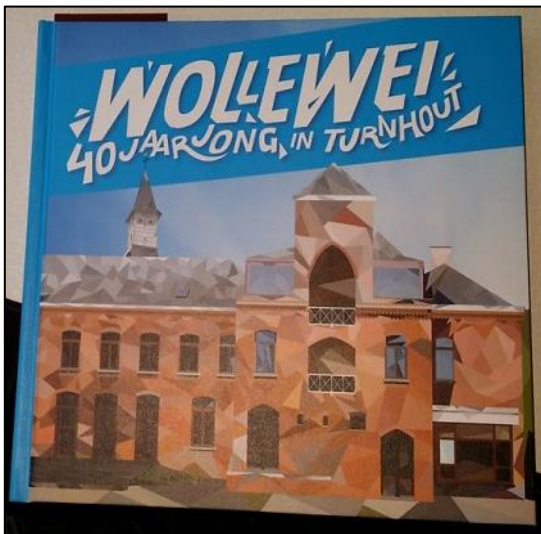
Locatie: Begijnhofkerk en Begijnhofmuseum

Periode: 6 februari tot 5 april 2015

Een organisatie van Orbit, KMS (Kerkwerk Multicultureel Samenwerken vzw), Erfgoedcel Noorderkempen, TRAM 41, Vrienden van het Begijnhof en Taxandria.

Boekbespreking: 40 jaar Jeugdcentrum Wollewei

Wollewei in de Draaiboomstraat bestaat in 2014 40 jaar en viert dit met de uitgave van een boek over het verleden, heden en de toekomst van het jeugdhuis. Sinds 1883 tot 1970 waren in het pand de Clarissen gevestigd en daarover handelt het eerste hoofdstuk. In 1883 waren de eersten aangekomen vanuit Mechelen in het klooster annex kapel. Sinds 1951 volgde een ononderbroken reeks herstellingen en veranderingen, zoals een meer hedendaags

interieur en de verhoging van de buitenmuur. Door de renovaties groeide het plan van een nieuwbouw aan de Heizijde, waarvan de bouw begon in 1968. De verhuis naar het nieuwe klooster volgde in 1970. De kapel werd aangekocht door de kerkfabriek van Sint-Pieter, het klooster door de stad om er een jeugdcentrum van te maken dat sinds 1975 'Wollewei' heet.

Daarna volgen zeven thematische hoofdstukken. Een eerste handelt over 40 jaar lokaal jeugdbeleid, dat begon in 1974 met de aanwerving van de eerste jeugdconsulent van Vlaanderen. Jarenlang was de Jeugdzolder van de Wollewei in Turnhout voor de jeugd 'the place to be'. De stedelijke jeugdraad beheerde niet enkel het Jeugdcentrum, maar gaf ook een eigen tijdschrift uit en ging geleidelijk meer aandacht besteden aan het jeugdwelzijnswerk. Deze verbreding kreeg later de naam 'categoriaal jeugdbeleid' en werd uitgewerkt in prioriteitennota's. De laatste jaren staan vooral in het teken van besparingen, hoewel de fuifzaal aan de Warande een belangrijke verwezenlijking is.

Het volgende hoofdstuk behandelt het aanbod van de stedelijke jeugddienst, die doorheen de jaren een heel scala aan jongerenactiviteiten organiseerde. Zo zijn er de vakantieschool en speelpleinwerking het Wollebos. Ook gaat er heel wat aandacht naar Jeugd en Welzijn via de vzw Jeugdwelzijnswerk. In 2011 ontstond het totaalconcept Turnhout Speelt met onder andere het Turnhouts kinderfeest Binkies Kinderfestival. Maar Wollewei is altijd de spil gebleven van het stedelijke jeugdbeleid. Het volgende hoofdstuk gaat over de Overmorgen, de boot die nu opnieuw op de koer van de Wollewei ligt. Deze is 103 jaar oud. Sinds 1935 lag

het binnenvaartschip 58 jaar roerloos aan de kant tot de stedelijke jeugddienst het kocht. Zoals in heel het boek, halen betrokkenen erbij uitgebreid herinneringen op. Internationaal is de Wollewei ook gegaan: vele jongeren verbleven een tijd in Denemarken, Griekenland of Malta. Festivals en fuiven waren en zijn een belangrijk onderdeel van het aanbod van de Wollewei. De Laatste 100 Dagen en de Ouwejaarsfuif zijn echte klassiekers geworden. Daarna vonden tal van concerten plaats. Namen hiervan zijn Turn Out City Night, Cubic Clash, This Is Dubstep, Ska Is The Limit, Metal At The Attic en Wollewei Invites. Festivals waren er ook. Open Tropen is nog altijd een begrip tot ver buiten Turnhout. Daarnaast waren er Cameleon, Parknacht, Wollewei Open Air en Hert Infarct. Tot slot getuigen Wolleweiers van vroeger en nu en politici over hun ervaringen met en de toekomst van de Wollewei.

Een tweede en belangrijk deel van het boek zijn de illustraties. Foto's, affiches, krantenknipsels en andere afbeeldingen illustreren perfect het verleden en de huidige werking van de Wollewei en de Jeugddienst. Kortom, dit boek brengt een interessant stuk recente Turnhoutse geschiedenis voor het eerst in kaart. Jong Geweld vzw zorgde voor een erg fraaie uitgave.

Wollewei 40 jaar jong in Turnhout. Turnhout, 2014, 160 p., 18 euro. Te koop bij de Wollewei en in de Standaard Boekhandel.

Sam Van Clemen

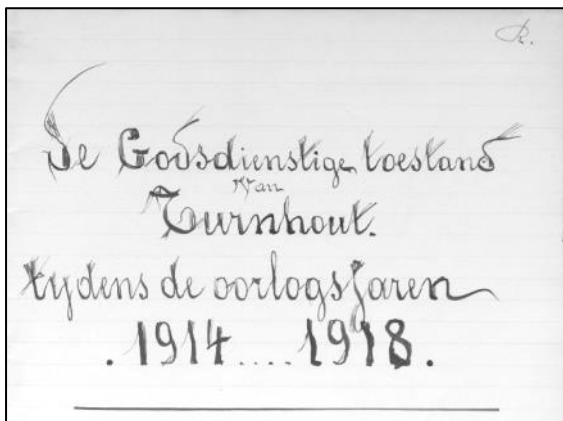
Boekbespreking: religieus leven in Turnhout tijdens de Eerste Wereldoorlog

Het tijdschrift Trajecta is de ontmoetingsplaats voor iedereen met historische belangstelling voor de rol van religie in cultuur en samenleving van de Nederlanden. De recentste aflevering is een themanummer over 'Religie en de Groote Oorlog in Nederlanden', uiteraard naar aanleiding van de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog. "Concreet wil dit themanummer enkele thematische velden verkennen en nieuwe vraagstellingen toetsen, mede vanuit een comparatief perspectief", schrijven de samenstellers. (p. 229)

Gerrit Vanden Bosch (historicus en archivaris van het aartsbisdom Mechelen-Brussel) zoomt in op het religieuze leven tijdens 14-18 in de talrijke parochies die het aartsbisdom toen rijk was (p. 337-377). Hiertoe behoorde ook Turnhout, want het huidige bisdom Antwerpen is pas opgericht in 1961. Daarvoor maakte de auteur gebruik van een erg boeiende en inhoudelijk rijke bron, namelijk de rapporten die de parochieclerus op verzoek van kardinaal D.J. Mercier opmaakte over het wel en wee in zijn werkgebied tijdens de Duitse opmars en bezetting. Die naoorlogse rapporten bieden dus een inkijk in de beleving van het oorlogsgebeuren aan de basis, vanuit de perceptie van lokale kerkelijke beleidsverantwoordelijken. Voor deze bijdrage werd een representatief staal van 44 parochieverslagen en 5 decanale verslagen geselecteerd, opgesteld door pastoors en deken. Het verslag over de Sint-Pietersparochie van Turnhout is er één van. Het werd (wel-

licht) opgesteld door Eugène Waterschoot en ondertekend door pastoor-deken Victor Adams. Het verslag over de Heilig-Hartparochie werd niet weerhouden. Beide verslagen zijn enkele jaren geleden overigens integraal uitgegeven.

Fragment van de voorpagina van het parochieverslag over WOI. Met dank aan Bert Tops.

We geven een overzicht van de informatie over Turnhout die te vinden is in dit artikel. De Duitse inval zorgde voor een plotse opstoot van religieuze activiteit: o.a. boeteprocessies behoorden in vrijwel alle parochies tot het religieuze repertoire. “In Turnhout werd op 3 augustus 1914 het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand van de Sint-Theobalduskapel in de Patersstraat plechtig overgebracht naar de Sint-Pieterskerk om vandaaruit elke dag in een boeteprocessie door de straten te worden gedragen. Het initiatief van pastoor-deken Adams om het beeld van de perifeer gelegen kapel te verplaatsen naar het religieuze centrum van de stad beantwoordde (...) aan het verlangen om het cultusbeeld te midden van de biddende geloofsgemeenschap te hebben. Ook hier werd bewust gerefereerd aan een religieuze traditie: het Mariabeeld zou volgens de plaatselijke overlevering in 1789 de stad beschermd hebben tijdens de Slag bij Turnhout.” (p. 344) In de eerste oorlogsweken verbleven in de stad veel soldaten die participeerden aan de kerkelijke diensten. “Op de Grote Markt van Turnhout vond een ‘krijgsmis’ plaats in de openlucht, met het altaar op de pui van het stadshuis, die door soldaten én Turnhoutenaars werd bijgewoond.” (p. 346) Tijdens de bezetting lag bij de Duitse overheid het binnendringen in een sacrale omgeving erg gevoelig. Dit verklaart waarom kerkdiensten in de regel ongemoeid werden gelaten. De kerkgebouwen waren daardoor vrijplaatsen en konden asiel verlenen aan het Belgische patriottisme. “Het onderscheid tussen de sacrale ruimte werd goed verwoord door de Turnhoutse pastoor-deken Victor Adams, die in zijn naoorlogse verslag erkende dat publieke uitingen van vaderlandsliefde verboden waren tijdens de oorlog, ‘maar in onze parochiekerk bij den God onzer altaren genoten wij steeds de zoete vrijheid.’” (p. 360) Ook met bedevaarten gingen de Duitsers omzichtig om. “Vanuit (...) Turnhout trok men ongestoord op bedevaart naar Scherpenheuvel.” (p. 364) Na de ontreddering van de eerste oorlogsmaanden leefde het parochiale leven herop. “Ook in Halle-Booienhoven registreerde de pastoor voor 1915 een flinke stijging van het aantal communies en hetzelfde gold voor Turnhout in 1915 en 1916.” (p. 367) Heel wat pastoors spanden zich inderdaad in om het veelvuldig communiceren aan te moedigen. “In Turnhout werd in de Sint-Pietersparochie op tweede kerstdag 1916 een Tarcisiusbond opgericht om de dagelijkse communie onder de kinderen te bevorderen.” Pastoor-deken Adams omschreef in zijn naoorlogs verslag de bond bloemrijk als “een keurkorps van minnende zieltjes, lievelingen van het

Kindje Jezus, een trouwe kinderwacht aan het H. Tabernakel.” (p. 368) Het rozenkransgebed werd door tal van – vooral – vrouwenmonden gepreveld in de kerken. “In de Sint-Pieterskerk in Turnhout namen de ‘ijveraarsters’ daarin het voortouw. Zij bleven voor en na de kerkdiensten tot laat in de avond de rozenkrans bidden in de overtuiging ‘dat onze helden aan den Yzer zouden pal staan, zoolang zij hier het machtige wapen van het gebed bleven hanteeren.” (p. 369) Daarnaast stond vooral de cultus van het Heilig Hart in het brandpunt van het devotionele repertoire: “En onder meer in (...) Turnhout in 1918 kreeg de devotie voor het Heilig Hart fysiek gestalte in de oprichting en feestelijke wijding van Heilig-Hartbeelden in of buiten de kerk.” (p. 370)

Tijdens het tweede deel van de bezetting verzwakte het religieuze elan nochtans. “In Turnhout schakelde pastoor-deken Adams in 1916 en 1917 de minderbroeders in om een bede-octaaf te preken ‘om het heilig vuur in de harten weer op te wekken.” (p. 373) Na de wapenstilstand op 11 november 1918 vormden de kerken het decor van een uitbarsting van religieus patriottisme. Overal luiden de kerkklokken en werd de Belgische driekleur triomfantelijk op de kerktorens gehesen. Ter ere van koning Albert en het Belgisch leger weerklonk in alle kerken het te deum. “Het land was bevrijd en verkeerde in een roes. Dat vier jaar oorlog en bezetting een diepgaande cesuur zou betekenen voor kerk en samenleving in België werd slechts door weinigen bevroed.” (p. 374) Dat gold ook voor Turnhout, waar deken Adams in 1921 moest vertrekken na een conflict met kardinaal Mercier. Hij overleed te Ravels in 1926. Maar spoedig zou de christelijke arbeidersbeweging (met name het ACW) de gemeentepolitiek toch gaan domineren.

Sam Van Clemen

<http://www.studioroma.be>

Er werd in november een definitief ontwerp opgemaakt voor de uitvoering van bepaalde restauratiewerken aan het kantoorgebouw van de voormalige Brepolsfabrieken te Turnhout. De kostenraming, voor de in dit ontwerp opgenomen restauratiewerken van gebouw A, bedraagt: Totale raming monument: € 4 081 730,24; Subsidie € 2 527 882,58
Netto aandeel stad Turnhout: € 1 553 844,66, inclusief BTW

Op de gemeenteraad van 15 december werden eveneens de restauratiewerken van de glasramen en de monen van de H. Kruiskerk van het Begijnhof voorgesteld.

Erfgoed in de media en op het internet

- In de vorige nieuwsbrief vermeldden we al dat de relatie tussen de Nederlandse gemeente Uden en Taxandria / Turnhout sinds kort opnieuw optimaal is. Uden ving tijdens de Eerste Wereldoorlog maar liefst 15000 vluchtelingen uit België op, waarvan er ca. 1000 uit Turnhout kwamen.

Uitgebreid archiefwerk en een ploeg vrijwilligers zorgden er voor dat de namen van alle vluchtelingen terug te vinden zijn op:

<https://www.bhic.nl/onderzoeken/stamboom/eenvoudig-zoeken>

Ga naar 'Zoeken in andere databases' en dan naar 'Belgische vluchtelingen Bevolkingskaarten van vluchtoord Uden in de periode 1915-20' Misschien herkent u wel bekende namen?

- Eind november 2014 verzamelden de hoofdmannen en -vrouwen van 67 hand-boog-, voetboog-, balansboog-, kleine kruisboog- en buksschuttersgilden uit de Kempen in de parochiezaal van Lille voor hun halfjaarlijkse vergadering. Een bijzonder agendapunt vormde de verkiezing van een nieuwe Opperhoofdman voor de Hoge Gilderaad der Kempen, in opvolging van Theo Aerts. De Raad der Hoofdmannen verkoos Harry Vanderhenst, gildebroeder van de Sint-Jorisgilde van Meerle, tot nieuwe Opperhoofdman.

- De onvolprezen website <http://cultuurgeschiedenis.be/> is een initiatief van de onderzoeksgroep Cultuurgeschiedenis vanaf 1750 aan de KU Leuven. Deze blog past in de inspanningen van de groep om het fundamenteel onderzoek dat binnen de eigen muren wordt gevoerd, breder zichtbaar te maken. En met succes! In december verscheen bijvoorbeeld een artikel van Sarah Van Ruyskensvelde: "Nationalisme op de speelplaats", over een uiting van Vlaams-nationalisme tijdens WOII op het Sint-Jozefcollege. Met dank aan Koen Aerts voor de tip.
- Op de zeer uitgebreide <http://expressorion.com/ephemerides.htm> vindt u een kalender met de meest uiteenlopende historische gebeurtenissen in Europa, gerangschikt per dag.

- In het najaar van 2014 verscheen in de pers *Het Comité 1815-2015: Willem Bedankt!* Deze vereniging werd opgericht op initiatief van prof. Alexander Evrard om - naar eigen zeggen- eindelijk erkenning te geven aan de belangrijke rol die Willem I, koning der Nederlanden, heeft gehad in de ontwikkeling van Vlaanderen en Gent. Het Comité zal zich voornamelijk concentreren op de realisatie van een standbeeld en het informeren van het publiek over de betekenis van Willem I voor Gent. Het 'Comité 1815-2015: Willem Bedankt!' wil deze herdenking realiseren vanuit een historisch en cultureel besef, los van welke (partij)politiek ook. Voor ons is vooral de beknopte biografie van koning Willem I interessant, die u vindt op <http://willembedankt.org/>

Sinds enkele weken bestaat <http://moedermastentop.be/index.html>, een site van één van de oudste Leuvense studentenclubs: Moeder Mastentop. Deze vereniging heeft sinds haar ontstaan in 1887 een zeer rijke geschiedenis opgebouwd. Of zoals ze zelf zeggen: "De club heeft naast prachtige momenten ook woelige en moeilijke periodes meegemaakt, maar altijd bleef de club in het hart van elke Mastentopper voortbestaan". Onder "over ons" bevindt zich een stukje geschiedenis van de club, inclusief oude foto's.

- Op <http://www.jezuïeten.org/nl/wie-we-zijn/in-memoriam> vindt u onderaan de pagina een overzicht van alle Jezuïeten die de voorbije jaren overleden zijn. Zonder twijfel herkent u enkele namen die verbonden zijn met Turnhout en het Sint-Jozefcollege. Van bijvoorbeeld Lukas De Hovre en André Sermon (2009), Erik Cappoen (2010), Albert Frenay en Paul Vanderghote (2011), Jan Hendrik Imberechts (2012) en Pater Karel Verbiest (2014) vindt u uitgebreide biografieën. Of zoals de website vermeldt: “Elke jezuïet is een verhaal”.

- Sinds november 2014 is het 750 meter tellende archief van de familie de Merode (eindelijk) geïnventariseerd en zo beschikbaar gemaakt voor historisch onderzoek. In 1950 gaf de Merode dit op één na grootste familiearchief van het land (na het archief van Arenberg) in bewaring aan het Algemeen Rijksarchief. Het oudste document dateert van 1040, het recentste van 1950. Naast de archieven van de oudste familietak, die van de markiezen van Westerloo, zijn ook de archieven van uitgestorven familietakken bewaard.

De archiefgids die nu verscheen, biedt een overzicht van de verschillende werkmethodes van de 10 opeenvolgende archivariissen en van de toegangen die ze elk hebben gemaakt. Er zijn ook lijsten opgemaakt van familie- en plaatsnamen waarvoor archiefmateriaal aanwezig is.

Meer informatie over de publicaties vindt u terug op:

<http://www.arch.be>

(foto: Faronet.be. Links op de foto prins Simon de Merode die het kasteel in Westerlo bewoont, midden prins Charles-Louis de Merode)

- In 2012 viel het doek over de Rijksnormaalschool van Lier, opgericht in 1817. Het ging om het oudste openbare opleidingsinstituut voor onderwijzers in België. In 1926 werd, nadat de school in 1914 door oorlogsgeweld in de as was gelegd, een nieuw schoolgebouw in gebruik genomen.

De inventaris van het archief van de Rijksnormaalschool van Lier en van het Hoger Pedagogisch Instituut van het Gemeenschapsonderwijs van Lier is nu verschenen. Ook over de Rijksnormaalscholen van Turnhout en Herentals vind je in deze inventaris stukken terug. Dit bestand bevat stukken van 1914 tot 1996 van de Rijksnormaalschool van Lier en het Hoger Pedagogisch Instituut van het Gemeenschapsonderwijs van Lier, alsook enkele stukken van de Rijksnormaalscholen van Turnhout en Herentals. Belangrijke reeksen zijn de inschrijvingsregisters (Lier, Turnhout en Herentals) en personeelsregisters. Deze bronnen lenen zich voor genealogisch en/of prosopografisch onderzoek.

Meer info op <http://arch.arch.be/index.php...>

- In 2015 bestaat Familiekunde Vlaanderen 50 jaar. Dit vieren zij in het Felix Archief te Antwerpen (Oude Leeuwenrui 29) met een tweedaags evenement: '50 jaar Familiekunde (in) Vlaanderen' op zaterdag 14 en zondag 15 maart 2015. Tijdens deze twee dagen vindt ook een genealogische beurs plaats in de grote zuilenzaal. Deze beurs is zowel op zaterdag als op zondag doorlopend geopend voor de bezoekers van 10u tot 17u.

Alle informatie hieromtrent vindt u via deze website:

<http://www.familiekunde-vlaanderen.be/50jaar/>.

Schude eens aan je stamboom!

GRATIS!

Dag van de familiegeschiedenis

15 maart 2015
FelixArchief Antwerpen
Iedereen welkom!

Atlas over genealogie, familienamen en (jouw) familiegeschiedenis
Presentaties • workshops • demonstraties
Bekende Vlamingen over hun familiegeschiedenis

Meer info op www.familiekunde-vlaanderen.be/50jaar

Het congressthema op 14 maart 2015 handelt over 'Belgische oorlogsvluchtelingen naar Nederland en Engeland tijdens de Eerste Wereldoorlog'. Op zondag 15 maart is er de – gratis – Dag van de familiegeschiedenis met workshops en presentaties omtrent familienaamgeving en familiegeschiedenis.

Opnieuw archief geïnventariseerd

In het stadsarchief van Turnhout werden wederom enkele belangwekkende archiefstukken geïnventariseerd, zo ook het archief van de Culturele Raad.

Op 26 februari 1966 werd door vertegenwoordigers van alle Turnhout culturele verenigingen beslist om een "Culturele Raad" op te richten. De voorloper hiervan was het "Vlaams Cultuurcomité Turnhout" uit 1959. Doelstellingen van de nieuwe raad waren overleg en samenwerking, cultuurspreiding, vorming bevorderen, het stadsbestuur adviseren. De Algemene Vergadering werd gevormd door één vertegenwoordiger van elke deelnemende vereniging. Het Bureau stond in voor het dagelijks bestuur. De eerste voorzitter was Vic Cooremans. De eerste jaren besteedde de Cultuurraad veel aandacht aan de plannen voor het nieuwe Cultureel Centrum "De Warande".

In december 1969 werd Herman Heyns de nieuwe voorzitter. Vanaf dan waren verschillende werkgroepen erg actief: de natuurbeschermingsraad, de werkgroep voor ruimtelijke ordening, de werkgroep plastische kunsten, ...

In 1976 past de Cultuurraad zijn structuur aan de nieuwe wetgeving aan. Voortaan diende het dagelijks bestuur paritair te worden verkozen, volgens de ideologische of filosofische strekking van elke vereniging. De volgende voorzitters waren Karel Baten (vanaf september 1971), en Walter Boogers (vanaf november 1976).

Op 3 december 2009 werd het archief door Cultureel Centrum De Warande overgedragen aan het Stadsarchief Turnhout.

De inventaris vindt u op:

<http://www.archiefbankkempen.be/index.php/stad-turnhout-cultuurraad-archief-van-de;isad>

Immense archief van De Warande overgedragen aan het Stadsarchief

Op 15 januari werd het grootste deel van het archief van de Warande uit de periode 1972-2009 symbolisch overhandigd aan het Stadsarchief van Turnhout.

Toen in 2009 De Warande werd omgevormd tot een Autonoom Provincie Bedrijf (APB), besloot men om het omvangrijke archief over te dragen aan de Stad Turnhout.

Vele jaren werden affiches, promofoto's, persknipsels en verslagen opgeborgen in een ruimte in de toneeltoren boven het podium.

De officiële overhandiging was een uitgelezen moment om de ploeg vrijwilligers o.l.v. Raymond Hoste in de bloemetjes te zetten. Zij hebben een immense werk verricht met het ordenen, inventariseren en verpakken van alle (administratieve) documenten, 3000 affiches, 500 films, ... Achthonderd dozen vol, goed voor tachtig lopende meter!

Vanaf nu worden ze netjes bewaard in het Stadsarchief en opengesteld voor onderzoek.

Foto: TRAM41, Ingrid Rombaut

Voorwerp (voorlopig?) onbekend nummer 6

In de Taxandriacollectie bevinden zich voorwerpen waarvan we niet alle info kennen. Zo ook met het olieverfschilderij *De Hondenslager* van Jos Van Gerwen van 1986.

Dit middenpaneel beeldt *De moord op de onnozele honden* uit, verwijzend naar Bruegels *Moord op de onnozele kinderen*. Het verhaal gaat over een razzia die in de loop van 1935 gehouden werd onder de honden. Er was namelijk een hondenbelasting ingevoerd. Door politie-agenten (*hondenslagers*), aangevoerd door commissaris Van Calster, werd een klopjacht gehouden op honden die geen medaille droegen in de groep noodwoningen de *houter huizekens* (opgetrokken kort na WOI) op 't Stokt, genaamd 'Siberië'.

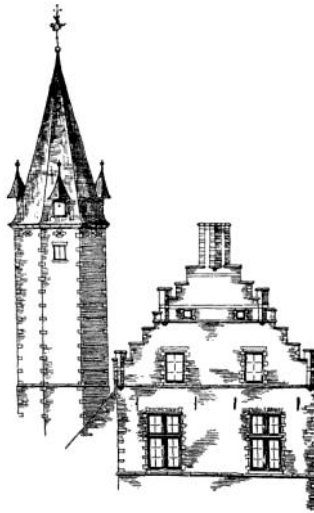
Dit schilderij maakt deel uit van een gedateerd en gesigneerd drieluik, in een verguld lijstwerk. Voor zijn ondertekening loopt telkens een kleine rode figuur. Jos van Gerwen (1910-1992), etsen-schilder, woonde in Vosselaar in de Dennendreef. Hij was leerling van Dirk Baksteen, wiens invloed in zijn etsen te merken is. Later liet hij zich door de mythologie inspireren.

Met dank aan Marie-Paule Peeters voor bovenstaande info.

Naast commissaris Van Calster zouden er nog andere bekende Turnhoutenaren op terug te vinden zijn. Herkent u deze personen of kan u meer info over dit onderwerp of schilderij geven? Stuur dan uw antwoord naar taxandriavzw@gmail.com met vermelding van nummer 6. Alvast bedankt.

Op onze website <http://www.taxandriavzw.be/wordpress/?p=783> vindt u een gedetailleerde versie (in kleur) van dit schilderij.

Met steun van de
Vlaamse overheid

